

der varede i 8 Dage og derefter et Udvalgsarbejde, der varede over 3 Maaneder? Hvortil skal alt dette tjene, naar Resultatet paa Forhaand er givet, naar det hele, der kommer ud deraf, er det, som Ministeren vil, og kun det, som Ministeren vil? Hvorfor saa ikke springe al denne Humbug over? Hvorfor ikke straks lade Sagen uden Udvalg gaa til Landstinget? Det vilde klare Stillingen ganske betydeligt, og det vilde give et klart Udtryk for det rette Forhold mellem Ministeren og Flertallet.

Formanden: Det ærede Medlem brugte Udtrykket „Humbug“ om Forhandlingen her i Tinget. Det maa ikke finde Sted.

Borghjerg: Den højtærede Kultusminister rettede en mærkelig Anke mod mig og min ærede Meningsfælle for Aarhus nordre (Sabroe), idet han erklærede, at vi havde gjort os skyldige i et Programbrud. Jeg spidsede Øren og tænkte: Hvad? Have vi gjort os skyldige i Programbrud, og Programbrud igen, endogsaa hele tre Gange? Det maatte jo være i denne Sag, der her var Tale om, Kirkesagen. Og jeg ved nøjagtig, hvordan vort Program der er, jeg har stadig holdt mig det efterretteligt. Det lyder saaledes: Religionen er en Privatsag, Kirken adskilles fra Staten, de religiøse Samfund ordne selv deres Anliggender. Det har jeg stadig holdt mig for Øje, og jeg ved vel, at det ikke kan realiseres med et Slag, men det har været min og mit Partis Bestræbelser ved den kirkelige Frihedslovgivning, som vi ønske, paa lempelig og naturlig Maade at bane Vejen henimod en saadan Tilstand. Jeg tror, at alle frisindede Mennesker i vore Dage deri ville være enige med os, og jeg tror virkelig, at alle stærkt religiøse Mennesker mere og mere faa en saadan Opfattelse. Jeg har det bestemte Indtryk f. Eks. af en Samtale, vi havde i Udvalget med Kirkefondens Bestyrelse, at man mere og mere kommer ind paa en frikirkelig Tankegang i de Kredse. Jeg undrede mig noget over, at man kunde beskyldte os for Programbrud, og jeg tænkte, at det maatte være i denne Sag her, men lidt efter komplimenterede den højtærede Minister os netop, fordi vi havde holdt paa vort Program i denne Sag, idet han sagde: Jeg kan forstaa Socialdemokraternes Holdning, thi de staa paa deres Program, men jeg kan mindre forstaa det Standpunkt, det ærede Medlem for Veringe (Holm) indtager. Jeg forstaa det saa udmærket godt, thi det er jo i Virkeligheden

Grundtvigs gamle Program, han staa paa, og der er meget Slægtskab mellem Grundtvigs gamle Program og Socialdemokraternes Program. Men saa kom Forklaringen: Vi skulde have brudt vort Program paa Spørgsmaalet om hemmelig Afstemning i det principale Forslag, vi her stille. Nu hænger det dermed saadan sammen, at vi, som jeg har sagt i Betænkningen og har nærmere begrundet, have villet bibeholde Venstres gamle Forslag, det Forslag, som Kultusministeren var Medforslagsstiller til i 1890. Vi have ikke villet foretage flere Forandringer deri end nødvendigt, og derfor have vi beholdt dette Punkt. Havde vi strøget den mundtlige Afstemning i Kirken, vilde den højtærede Kultusminister sikkert have sagt: Det er ikke Venstres gamle Forslag; de ærede Medlemmer have foretaget en væsentlig Forandring paa det Punkt. Men, hvis vi erfare, at man fra Flertallets Side er enig med os i Princippet, at man bør fastholde Venstres gamle Standpunkt, ere vi selvfølgelig overordentlig villige til at foretage en Forandring paa dette Punkt, og det vil meget let kunne gøres inden 3die Behandling. Det vil have nogle praktiske Vanskeligheder, thi vi have jo ment os forpligtede til at bibeholde saa vidt muligt Venstres gamle Forslag, vi have kun strøget, hvad vi ikke kunne gaa med til, men vi have beholdt Kernen deri, det direkte Præstvalg. Vil man gaa over til hemmelig Afstemning, vil det, hvis Valg handlingen skal være i Kirken, have store praktiske Vanskeligheder, navnlig hvis man vil indføre et lignende System som ved Folketingsvalgene med lukkede Stemmerum. Man kunde imidlertid, hvad vi ikke vilde have noget imod, gaa over til at afholde kirkelige Valg andet Sted, men det er ogsaa en Forandring, og saa havde den ærede Minister igen kunnet sige: Det er ikke Venstres gamle Standpunkt. I stille Eder paa i denne Sag. Den ærede Minister kom ind paa, at vi overhovedet skulde være mod hemmelig Afstemning, og han mindede om det sidste Valg, der var gaaet saa godt for Venstre. Ja, det gik meget godt for Venstre, men det gik dog bedre for Socialdemokraterne, idet vort Stemmetal, første Gang hemmelig Afstemning blev anvendt, steg fra 32,000 til 43,000. Den ærede Minister ved meget godt, at der er ingen varmere Venner af hemmelig Afstemning end vi. Den ærede Minister ved ogsaa, at det var ved et lykkeligt Tilfælde, at vi fik den, ved en heldig Kombination af Omstændighederne. Det var ikke Venstres Skyld, det var fordi Indenrigsminister